

Горан Петрович

Шест листа от сминдух

Наистина на този свят има всякакви обичаи

Седяхме на двора и разресвахме на тънко гъстите слънчеви лъчи, за да не изгорят зеленчуковата ни градина, когато на портата се появи запъхтян мъж с градско, непонятно едноцветно облекло. Веднага разбрахме, че е чужденец. Първо, никой не го познаваше и освен това крачоли-те му бяха мокри до коленете – само местните хора могат да минават по тясната греда над потока.

– Защо не направите мост? – каза той, без да поздрави.

– Право да си кажем, нямаме нужда, потокът е чист – отговори дядо, като го покани да седне на пейката.

Гостенинът завъртя очи и седна. Баба му подаде три сплетени слънчеви кичура да разресва и той – в работа приказката по-лесно върви. Но той сви рамене, изглежда, не знаеше какво да прави с тях.

– Никога ли не сте разресвали слънчеви лъчи? – попита, силно изненадана, майка ми.

– Не – отговори чужденецът.

– Извинявайте, а как тогава се пазите от жегата? – учуди се баща ми.

– Ей така – каза чужденецът и извади от чантата си пластмасово ветрило с цвета на скучните си дрехи.

– Мили Боже, на този свят наистина има всякакви обичаи! – прекръсти се баба.

Чудовищното изделие

Чужденецът беше търговец. Съобщи ни това с важен глас, от който веднага решихме, че сигурно работата му не заслужава особено внимание. Все пак скрихме съжалението си: много хора са принудени да работят какво ли не.

– Бих могъл да ви предложа план за къща – каза, след като се почерпи с вода и мед.

– Табаните ви не вървят в крак с очите, още от хълма може да се види, че вече си имаме къща – отговори дядо. – Язък за мокрите крачолки, но ние наистина нямаме нужда от план, напомням на зрението ви, че вече си имаме къща. Ето я, вашата сянка се обляга тъкмо на нея.

– Не-е, не ме разбрахте – размаха широко чужденецът ветрилото. – Бих ви предложил план за голяма къща: на няколко етажа, с няколко балкона, порядъчно обточена с медни улуци.

– Как не, та мракът всяка нощ да гъркори наоколо! Залудо се стараете! Дори да имаме нужда от по-голяма къща, нямаме пари да пазарим плана ви – намеси се баба. – И моля ви се, не размахвайте толкова това чудовищно изделие, ще ми прогоните най-хубавия въздух!

– Извинявайте – само за момент се отдръпна чужденецът. – Между другото, госпожо, аз не продавам плана. В замяна на него ще ми стигнат няколко шарки, каквито, забелязвам, имате в изобилие.

– За какви шарки говорите! – отсече, малко ядосана, баба, защото към зеленчуковата градина ѝ се изплъзна един неразресан стрък слънчеви лъчи.

– За шарките от пешкира, антерията, от дирека на вратата, от везаната кърпа, от хурката, елека, откъдето и да е. Онова, на което са изрисувани, резбовани или избродирани, си го задръжте. Честно и почтено, нали?

– Как смятате да свалим шарките? – включи се в разговора и майка ми.

– Ей така! – каза чужденецът, стана от пейката и вдигна тъкания пояс, върху който седеше.

Не ни се беше случвало да се изненадваме толкова от миналата година, когато срещнахме на потока голобрад таласъм. Гостенинът силно тръсна пояса и от него изпадаха на земята ръкойки бродирани полски цветя.

– На вас планът, на мен шарките – засмя се, изваждайки от чантата си свитък хартия и алчно тъпчейки нападалите стръкчета, венчелистчетата и стъбълца с багрите на късния април.

– Съсипа най-скъпия ми пояс! – първа се съвзе баба, но чужденецът беше вече отпрашил по пътя.

Облакът се натъкна на наноса над нашия двор

Това лято сушата преполови много зеленчукови градини. Хората изоставяха разресването на слънчевите кичури и растенията оклюмаха под тежестта на всекидневната и многолика жега. Чужденецът посети всички домакинства в селото. От едни взе винена лоза от хурката, от други – нарисуван на портата грозд, от трети – лъкатушешката виеница на носната кърпичка, от четвърти – класовете от забуна, от пети – двойка пауни от таблите на кревата... В замяна на това на всички остави планове за къщи. У нас дядо и баба казаха:

– Не ни трябва голяма къща. В нея можем да се изгубим. Освен това единствените стълби, на които бихме стъпили, са стълбите, които водят към дверите на милия Бог!

– Но вашите стаи могат да бъдат в приземието – предложи мама и на пясъчния нанос над нашия двор се натъкна първият тъмен облак.

Същата вечер, противно на навиците си, баба посрещна нощта на двора.

– Искам да се нагледам до насита на звездите, скоро тук ще стане много сенчесто – обясни тя.

Само една нощ след тези думи дядо оплете с месечината няколко най-едри сънища. Закачи оплетените кълбета високо за таванската греда, така че чумата и останалите миткала да не могат да ги достигнат. Той също смяташе, че идват облачни дни.

– Ще ни потрябват, когато от будуване ни заболят главите – прошепна в малкото джобче на елека, там, където пазеше списъка на най-важните предмети.

Небесната вис се слегна

Когато в началото на есента пълнехме бурканите за зимнина със зряло слънце, чужденецът отново дойде. По крачолите му се стичаше вода, а по-лицето – силно удивление. Разбира се, веднага познахме водата: пак беше паднал от дънера, прехвърлен през двата бряга на потока. Удивлението му идеше от неверието, че още не сме започнали строежа на новата къща. Вместо ветрило от чантата си измъкна предложение за осигуряване на строителен материал.

– Естествено срещу шарки! – завърши алчно, като се взираше в чорапите на дядо с избродирани зюмбюли и треви.

– Откажи се! Не се продават! – наежи се баба и войнствено избърса о престилката златните си от октомврийската светлина ръце.

– Тогава срещу шарките от стомната! – гледаше чужденецът нарисуваните червени, сини и зелени лентички.

– Ще стигнат ли? – излъга се баща ми.

– На първо време да! – отговори чужденецът и потри ръце.

– Ами добре! – съгласи се мама.

Тъй както тинята се сляга в пресъхналите речни ръкави, тъй и облациите се слягаха във все по-плитката вис над нашия двор. Баба и дядо запечатаха бурканите със слънце. Сенки за зимата не оставяме. Не стават за ядене, а не са и много за гледане.

Сенките се множаха със скоростта на закриването на светлината

За щастие зимата беше мека. Строителният материал пристигаше. Чужденецът носеше тухла след тухла, керемида след керемидата, греда след греда... В чантата си отнасяше шарка по шарка от нашите вещи. Когато се запролети, започнахме градежа на новата, голяма къща. Изобщо тази пролет никой не се занимаваше със събиране на разпръснати слънчеви лъчи. Рядката светлина крееше напразно. Личеше си, че реколтата от зеленчуковите градини ще бъде слаба. Сенките се множаха със скоростта на скриването на светлината, със страшната скорост, с която всички издигаха грамадните къщи.

Баба и дядо се опитаха да спасят положението. Обикаляха околността, качваха се по стръмнини и хълмове, откриваха и събираха разпилените стръкове слънце, пренасяха светлината на наръчи до нашата градина.

– Никой поне за малко не слиза от скелето. Колкото по се извисява строежът, толкова повече разумът е изложен на течението. Без шарки всичко е еднообразно. В еднообразните къщи – еднообразен живот... Еднообразен живот – еднообразни души... – отчайваха се те.

Въпреки това не можеха да не обичат мама и татко.

За новия строеж дадоха дори зюмбюлите и тревичките от дядовите чорапи. Когато след първата нощ се оказа, че там се спи зле, със студено и празно безсъние, донесоха от тавана за възглавници оплетените с топлата месечина сънища.

Шестото листо

След като селото остана без шарки, чужденецът най-после изсуши крачолите си, вдигна торбите си и си замина, оставяйки безброй еднообразия. Шарени бяха само различно довършените строежи.

Както през онова лято, в което разресвахме слънцето, седяхме на двора под дебелите облаци, в усоеето на голямата къща, този път без работа.

– Излъга ни – каза кратко баща ми.

– Можеш ли да си представиш, искаше да вдигаме мост над чистия поток – добави дядо.

Мама започна да плаче.

– Не плачи на сянка, опасно е, ще полепне мъх по миглите ти – докосна я баба по рамото. – Вземи, избърши се. Запазих една кърпичка с избродирани листенца сминдух.

Когато мама си избърса сълзите, дядо се обърна към мен.

– Нещо съм отмалял, кръстът не ме слуша, по-млад си, сложи кърпичката в раклата за чеиз заедно с другите неща, може би шарката на сминдуха ще се прихване и на тях.

Събрах всички пешкири, стомни, елечи, чорапи, пояси, ризи, антении, покривки, калъфки и хурки. Преди да спусна капака на раклата до кърпичката с избродиран сминдух, добавих и шест листа бяла хартия.

КРАЙ

© Горан Петровић
© 2005 Жела Георгиева, превод от сръбски

Горан Петровић

Сканиране, разпознаване и начална редакция: Вася Атанасова, 2009

Издание:

Горан Петровић, „Ближен“

Издаелство „Балкани“, София, 2005, ISBN 954-9446-15-8

Подбор и превод: Жела Георгиева

Горан Петровић, „Острво и околне приче“, 2002, „Ближњи“, 2003

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10393>]